
Sanksheparamayanam

सङ्क्षेपराभायणम्

Document Information

Text title : Sankshiptaramayanam Sanksheparamayanam

File name : saNkShiptarAmAyaNam.itx

Category : raama

Location : doc_raama

Author : Traditional

Transliterated by : Nat Natarajan nat.natarajan at gmail.com

Proofread by : Nat Natarajan, NA, Sowmya Krishnapur sowmya.krishnapur at gmail.com

Description-comments : From Brihatstotraratnakara with 408 stotras

Latest update : June 5, 2016, May 15, 2019

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 17, 2023

sanskritdocuments.org

Sanksheparamayanam

सङ्क्षेपराभायणम्

श्रीगणेशाय नमः ।

॥ श्रीः ॥

अथ सङ्क्षेपराभायणम् ।

तपःस्वाध्यायनिरतं तपस्वी वाग्विदं वरम् ।

नारदं परिपप्रच्छ वाल्मीकिर्मुनिपुङ्गवम् ॥ १ ॥

को न्वस्मिन्साम्प्रतं लोके गुणवान्कश्च वीर्यवान् ।

धर्मज्ञश्च कृतज्ञश्च सत्यवाक्यो दृढव्रतः ॥ २ ॥

चारित्र्येण य को युक्तः सर्वभूतेषु को हितः ।

विद्वान् कः कः समर्थश्च कश्चैकप्रियदर्शनः ॥ ३ ॥

आत्मवाचो जितकोधो धृतिमान्कोऽनसूयकः ।

कस्य बिभ्यति देवाश्च जातरोषस्य संयुगे ॥ ४ ॥

अेतद्विष्णाम्यहं श्रोतुं परं कौतूहलं छि मे ।

महर्षे त्वं समर्थोऽसि ज्ञातुमेवंविधं नरम् ॥ ५ ॥

श्रुत्वा चैतन्त्रिलोकज्ञो वाल्मीकिर्नारदो वयः ।

श्रूयतामिति यामन्त्र्य प्रहृष्टो वाक्यमब्रवीत् ॥ ६ ॥

अहवो दुर्लभाश्चैव ये त्वया कीर्तिता गुणाः ।

मुने वक्ष्याम्यहं ब्रुद्धा तैर्युक्तः श्रूयतां नरः ॥ ७ ॥

षड्वाङ्कुवंशप्रभवो रामो नाम जनैः श्रुतः ।

नियतात्मा महावीर्यो धृतिमान्धृतिमान्वशी ॥ ८ ॥

बुद्धिमात्रीतिमान् वाग्मी श्रीमाञ्छत्रुनिर्भरः ।

विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवो महाहनुः ॥ ९ ॥

महोररको महेष्वासो गूढजत्रुररिन्दमः ।

आञ्जनुभाङुः सुशिराः सुललाटः सुविङ्कमः ॥ १० ॥
 समः समविभक्ताङ्गः स्निग्धवर्णः प्रतापवान् ।
 पीनवक्षा विशालाक्षो लक्ष्मीवाञ्छुल्लक्षणाः ॥ ११ ॥
 धर्मज्ञः सत्यसन्धश्च प्रजानां य छिते रतः ।
 यशस्वी ज्ञानसम्पन्नः शुचिर्वश्यः समाधिमान् ॥ १२ ॥
 प्रजापतिसमः श्रीमान् धाता रिपुनिषूदनः ।
 रक्षिता ञ्जुवलोक्तस्य धर्मस्य परिरक्षिता ॥ १३ ॥
 रक्षिता स्वस्य धर्मस्य स्वजनस्य य रक्षिता ।
 वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे य निष्ठितः ॥ १४ ॥
 सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान्प्रतिभानवान् ।
 सर्वलोकप्रियः साधुरदीनात्मा विचक्षणाः ॥ १५ ॥
 सर्वदाऽभिगतः सद्गुणिः समुद्र एव सिन्धुभिः ।
 आर्यः सर्वसमश्चैव सदैव प्रियदर्शनः ॥ १६ ॥
 स य सर्वगुणोपेतः कौसल्यानन्दवर्धनः ।
 समुद्र एव गाम्भीर्ये धैर्येण छिमवानिव ॥ १७ ॥
 विष्णुना सदृशो वीर्ये सोमवत्प्रियदर्शनः ।
 कालाग्निदृशः क्रोधे क्षमया पृथिवीसमः ॥ १८ ॥
 धनदेन समस्त्यागे सत्ये धर्म एवापरः ।
 तमेवङ्गुणसम्पन्नं रामं सत्यपराङ्ममम् ॥ १९ ॥
 ज्येष्ठं श्रेष्ठगुणैर्युक्तं प्रियं दशरथः सुतम् ।
 प्रकृतीनां छितैर्युक्तं प्रकृतिप्रियकाम्यया ॥ २० ॥
 यौवराज्येन संयोक्तुमैच्छत्प्रीत्या महीपतिः ।
 तस्याभिषेकसम्भारान् दृष्ट्वा भार्याऽथ कैकयी ॥ २१ ॥
 पूर्वं दत्तवशा देवी वरमेनमयायत ।
 विवासनं य रामस्य भरतस्याभिषेचनम् ॥ २२ ॥
 स सत्यवचनाद्राजा धर्मपाशेन संयतः ।
 विवासयामास सुतं रामं दशरथः प्रियम् ॥ २३ ॥

સ જગામ વનં વીરઃ પ્રતિજ્ઞામનુપાલયન્ ।
 પિતૃવચનનિર્દેશાલૈકેય્યાઃ પ્રિયકારણાત્ ॥ ૨૪ ॥
 તં વ્રજન્તં પ્રિયો ભ્રાતા લક્ષ્મણોઽનુજગામ હ ।
 સ્નેહાદ્વિનયસમ્પન્નઃ સુમિત્રાનન્દવર્ધનઃ ॥ ૨૫ ॥
 ભ્રાતરં દયિતો ભ્રાતુઃ સૌભ્રાત્રમનુદર્શયન્ ।
 રામસ્ય દયિતા ભાર્યા નિત્યં પ્રાણસમા હિતા ॥ ૨૬ ॥
 જનકસ્ય કુલે જાતા દેવમાથેવ નિર્મિતા ।
 સર્વલક્ષણસમ્પન્ના નારીણામુત્તમા વધુઃ ॥ ૨૭ ॥
 સીતાપ્યનુગતા રામં શશિનં રોહિણી યથા ।
 પૌરૈરનુગતો દૂરં પિત્રા દશરથેન ચ ॥ ૨૮ ॥
 શૃંગવેરપુરે સૂતં ગડ્ગાકૂલે વ્યસર્જયત્ ।
 ગુહમાસાધ ધર્માત્મા નિષાદાધિપતિં પ્રિયમ્ ॥ ૨૯ ॥
 ગુહેન સહિતો રામો લક્ષ્મણેન ચ સીતયા ।
 તે વનેન વનં ગત્વા નદીસ્તીર્ત્વા બહૂદકાઃ ॥ ૩૦ ॥
 ચિત્રકૂટમનુપ્રાપ્ય ભરદ્વાજસ્ય શાસનાત્ ।
 રમ્યમાવસથં કૃત્વા રમમાણા વને ત્રયઃ ॥ ૩૧ ॥
 દેવગન્ધર્વસહ્યાશાસ્ત્ર તે ન્યવસન્ સુખમ્ ।
 ચિત્રકૂટં ગતે રામે પુત્રશોકાતુરસ્તદા ॥ ૩૨ ॥
 રાજા દશરથઃ સ્વર્ગ જગામ વિલપન્ સુતમ્ ।
 મૃતે તુ તસ્મિન્ ભરતો વસિષ્ઠપ્રમુખૈર્દ્વિજૈઃ ॥ ૩૩ ॥
 નિયુજ્યમાનો રાજયાય નૈચ્છદ્રાજ્યં મહાબલઃ ।
 સ જગામ વનં વીરો રામપાદપ્રસાદકઃ ॥ ૩૪ ॥
 ગત્વા તુ સ મહાત્માનં રામં સત્યપરાક્રમમ્ ।
 અયાચદ્ભ્રાતરં રામમાર્યભાવપુરસ્કૃતઃ ॥ ૩૫ ॥
 ત્વમેવ રાજા ધર્મજ્ઞ ઇતિ રામં વચોઽબ્રવીત્ ।
 રામોઽપિ પરમોદારઃ સુમુખઃ સુમહાયશાઃ ॥ ૩૬ ॥
 ન ચૈચ્છત્પિતુરાદેશાદ્રાજ્યં રામો મહાબલઃ ।
 પાદુકે ચાસ્ય રાજયાય ન્યાસં દત્વા પુનઃ પુનઃ ॥ ૩૭ ॥

निवर्तयामास ततो भरतं भरताग्रजः ।
 स काममनवाप्यैव रामपादावुपस्पृशन् ॥ ३८ ॥
 नन्दिग्रामेऽकरोद्राज्यं रामागमनकाङ्क्षया ।
 गते तु भरते श्रीमान्-सत्यसन्धो जितेन्द्रियः ॥ ३९ ॥
 रामस्तु पुनरालक्ष्य नागरस्य जनस्य यः ।
 तत्रागमनमेकाग्रो दण्डकान् प्रविवेश ॥ ४० ॥
 प्रविश्य तु मडारण्यं रामो राज्जिवलोचनः ।
 विराधं राक्षसं उल्वा शरभङ्गं ददर्श ॥ ४१ ॥
 सुतीक्ष्णं चाप्यगस्त्यं यः अगस्त्यभ्रातरं तथा ।
 अगस्त्यवचनायैव जग्रादैन्द्रं शरासनम् ॥ ४२ ॥
 भङ्गं यः परमप्रीतस्तूष्णीं चाक्षयसायकौ ।
 वसतस्तस्य रामस्य वने वनचरैः सह ॥ ४३ ॥
 ऋषयोऽभ्यागमन्सर्वे वधायासुररक्षसाम् ।
 स तेषां प्रतिशुश्राव राक्षसानां तदा वने ॥ ४४ ॥
 प्रतिज्ञातश्च रामेण वधः संयति रक्षसाम् ।
 ऋषीणामग्निदल्वानां दण्डकारण्यवासिनाम् ॥ ४५ ॥
 तेन तत्रैव वसता जनस्थाननिवासिनी ।
 विरूपिता शूर्पण्ण्वा राक्षसी कामरूपिणी ॥ ४६ ॥
 ततः शूर्पण्ण्वावाक्याद्दुद्युक्तान्सर्वराक्षसान् ।
 भरं त्रिशिरसं यैव दूषणं यैव राक्षसम् ॥ ४७ ॥
 निजघान रणे रामस्तेषां यैव पदानुगान् ।
 वने तस्मिन्निवसता जनस्थाननिवासिनाम् ॥ ४८ ॥
 रक्षसां निहतान्यासन्सदस्त्राणि यतुर्दश ।
 ततो ज्ञातिवधं श्रुत्वा रावणः क्रोधमूर्च्छितः ॥ ४९ ॥
 सडायं वरयामास मारीयं नाम राक्षसम् ।
 वार्यमाणः सुबहुशो मारीयेन स रावणः ॥ ५० ॥
 न विरोधो बलवता क्षमो रावण तेन ते ।

अनादृत्य तु तद्भाष्यं रावणः कालयोदितः ॥ ५१ ॥
 जगाम सलमारीयस्तस्याश्रमपदं तदा ।
 तेन मायाविना दूरमपवाह्य नृपात्मजौ ॥ ५२ ॥
 जडार भार्या रामस्य गृध्रं हत्वा जटायुषम् ।
 गृध्रं य निहतं दृष्ट्वा हृतां श्रुत्वा य मैथिलीम् ॥ ५३ ॥
 राघवः शोकसन्तप्तो विललापाकुलेन्द्रियः ।
 ततस्तेनैव शोकेन गृध्रं दग्ध्वा जटायुषम् ॥ ५४ ॥
 मार्गमाणो वने सीतां राक्षसं सन्दर्शयत् ।
 कबन्धं नाम रुपेण विकृतं घोरदर्शनम् ॥ ५५ ॥
 तन्निहत्य मडाबाहुर्ददाह स्वर्गतश्च सः ।
 स यास्य कथयामास शबरीं धर्मयारिणीम् ॥ ५६ ॥
 श्रमणां धर्मनिपुणामभिगच्छेति राघव ।
 सोऽव्यगच्छन्मडातेजाः शबरीं शत्रुसूदनः ॥ ५७ ॥
 शबर्या पूजितः सम्यग्रामो दशरथात्मजः ।
 पम्पातीरे अनुमता सङ्गतो वानरेण ह ॥ ५८ ॥
 अनुमद्व्यनाश्व्यैव सुग्रीवेण समागतः ।
 सुग्रीवाय य तत्सर्वं शंसद्रामो मडाबलः ॥ ५९ ॥
 आदितस्तद्यथावृत्तं सीतायाश्च विशेषतः ।
 सुग्रीवश्चापि तत्सर्वं श्रुत्वा रामस्य वानरः ॥ ६० ॥
 यकार सभ्यं रामेण प्रीतश्चैवाग्निसाक्षिकम् ।
 ततो वानरराजेन वैरानुकथनं प्रति ॥ ६१ ॥
 रामायावेदितं सर्वं प्रणयाद्दुःभितेन य ।
 प्रतिज्ञातं य रामेण तदा वालिवधं प्रति ॥ ६२ ॥
 वालिनश्च बलं तत्र कथयामास वानरः ।
 सुग्रीवः शङ्कितश्चासीन्नित्यं वीर्येण राघवे ॥ ६३ ॥
 राघवप्रत्ययार्थं तु दुन्दुभेः कायमुत्तमम् ।
 दर्शयामास सुग्रीवो मडापर्वतसन्निभम् ॥ ६४ ॥

उत्समयित्वा मडाभाङुः प्रेक्ष्य यास्थि मडाभलः ।
 पादाङ्गुष्ठेन चिक्षेप सम्पूर्णा दशयोजनम् ॥ ६५ ॥
 बिभेद य पुनस्तावान् समैकेन मडेषुणा ।
 गिरिं रसातलं यैव जनयन्प्रत्ययं तदा ॥ ६६ ॥
 ततः प्रीतमनास्तेन विश्वस्तः स मडाकपिः
 किञ्चिन्धां रामसङ्घितो जगाम य गुडां तदा ॥ ६७ ॥
 ततोऽगर्जद्भ्रुविवरः सुग्रीवो डेमपिङ्गलः ।
 तेन नादेन मडता निर्जगाम डरीश्वरः ॥ ६८ ॥
 अनुमान्य तदा तारां सुग्रीवेण समागतः ।
 निजघान य तत्रैव शरेणैकेन राघवः ॥ ६९ ॥
 ततः सुग्रीववयनाद्भ्रुत्वा वालिनमाडवे ।
 सुग्रीवमेव तद्गजये राघवः प्रत्यपाडयत् ॥ ७० ॥
 स य सर्वान् समानीय वानरान् वानरर्षभः ।
 दिशः प्रस्थापयामास दिदृक्षुर्जनकात्मजम् ॥ ७१ ॥
 ततो गृध्रस्य वयनात्सम्पातेर्डनुमान्बली ।
 शतयोजनविस्तीर्णं पुष्पुवे लवणार्णवम् ॥ ७२ ॥
 तत्र लङ्कां समासाधे पुरीं रावणपालिताम् ।
 ददृश सीतां ध्यायन्तीमशोकवनिङ्कां गताम् ॥ ७३ ॥
 निवेदयित्वाऽभिज्ञानं प्रवृत्तिं विनिवेधे य ।
 समाश्रास्य य वैदेडीं मर्दयामास तोरणम् ॥ ७४ ॥
 पञ्च सेनाग्रान् डत्वा सप्त मन्त्रिसुतानपि ।
 शूरमक्षं य निष्पिष्ये अडणं समुपागमत् ॥ ७५ ॥
 अस्त्रेणोन्मुक्तमात्मानं ज्ञात्वा पैतामडाद्वरात् ।
 मर्षयन्नाक्षसा-वीरो यन्त्रिणस्तान्यदृच्छया ॥ ७६ ॥
 ततो दग्ध्वा पुरीं लङ्कामृते सीतां य मैथिलीम् ।
 रामाय प्रियमाप्यातुं पुनरायान्मडाकपिः ॥ ७७ ॥
 सोऽभिगम्य मडात्मानं कृत्वा रामं प्रदक्षिणम् ।
 न्यवेदयदमेयात्मा दृष्टा सीतेति तत्पतः ॥ ७८ ॥

તતઃ સુગ્રીવસહિતો ગત્વા તીરં મહોદધેઃ ।
 સમુદ્રં ક્ષોભયામાસ શરૈરાદિત્યસન્નિભૈઃ ॥ ૭૯ ॥
 દર્શયામાસ ચાત્માનં સમુદ્રઃ સરિતાં પતિઃ ।
 સમુદ્રવચનાચ્ચૈવ નલં સેતુમકારયત્ ॥ ૮૦ ॥
 તેન ગત્વા પુરીં લઙ્કાં હત્વા રાવણમાહવે ।
 રામઃ સીતામનુપ્રાપ્ય પરાં વ્રીડામુપાગમત્ ॥ ૮૧ ॥
 તામુવાચ તતો રામઃ પરુષં જનસંસદિઃ ।
 અમૃષ્યમાણા સા સીતા વિવેશ જ્વલનં સતી ॥ ૮૨ ॥
 તતોઽગ્નિવચનાત્સીતાં જ્ઞાત્વા વિગતકલ્મષામ્ ।
 કર્મણા તેન મહતા ત્રૈલોક્યં સચરાચરમ્ ॥ ૮૩ ॥
 સદૈવર્ષિગણં તુષ્ટં રાઘવસ્ય મહાત્મનઃ ।
 બભૌ રામઃ સંપ્રહૃષ્ટઃ પૂજિતઃ સર્વદૈવતૈઃ ॥ ૮૪ ॥
 અભિષિચ્ય ચ લઙ્કાયાં રાક્ષસેન્દ્રં વિભીષણમ્ ।
 કૃતકૃત્યસ્તદા રામો વિજવરઃ પ્રમુમોદ હ ॥ ૮૫ ॥
 દેવતાભ્યો વરં પ્રાપ્ય સમુત્થાપ્ય ચ વાનરાન્ ।
 અયોધ્યાં પ્રસ્થિતો રામઃ પુષ્પકેણ સુહૃદ્ઘૃતઃ ॥ ૮૬ ॥
 ભરદ્વાજાશ્રમં ગત્વા રામઃ સત્યપરાક્રમઃ ।
 ભરતસ્યાન્તિકે રામો હનૂમન્તં વ્યસર્જયત્ ॥ ૮૭ ॥
 પુનરાખ્યાયિકાં જલ્પન્ સુગ્રીવસહિતસ્તદા ।
 પુષ્પકં તત્સમારુહ્ય નન્દિગ્રામં યથૌ તદા ॥ ૮૮ ॥
 નન્દિગ્રામે જટાં હિત્વા ભ્રાતૃભિઃ સહિતોઽનઘઃ ।
 રામઃ સીતામનુપ્રાપ્ય રાજ્યં પુનરવાપવાન્ ॥ ૮૯ ॥
 પ્રહૃષ્ટમુદિતો લોકસ્તુષ્ટઃ પુષ્ટઃ સુધાર્મિકઃ ।
 નિરામયો હ્યરોગશ્ચ દુર્ભિક્ષભયવર્જિતઃ ॥ ૯૦ ॥
 ન પુત્રમરણં કેચિદ્ દ્રક્ષ્યન્તિ પુરુષાઃ ક્વચિત્ ।
 નાર્યશ્ચાવિધવા નિત્યં ભવિષ્યન્તિ પતિવ્રતાઃ ॥ ૯૧ ॥
 ન ચાગ્નિજં ભયં કિઞ્ચિન્નાપ્સુ મજ્જન્તિ જન્તવઃ ।

न वातञ्जं भयं किञ्चिन्नापि ज्वरकृतं तथा ॥ ८२ ॥

न यापि क्षुद्भयं तत्र न तस्करभयं तथा ।

नगराणि च राज्ञाणि धनधान्ययुतानि च ॥ ८३ ॥

नित्यं प्रमुदिताः सर्वे यथा कृतयुगे तथा ।

अश्वमेधशतैरिष्ट्वा बहुवस्त्रसुवर्णैः ॥ ८४ ॥

गवां कोटययुतं दत्त्वा ब्रह्मलोकं गमिष्यति ।

असङ्ख्येयं धनं दत्त्वा ब्राह्मणैर्भ्यो मडायशाः ॥ ८५ ॥

राजवंशाञ्छतगुणान्स्थापयिष्यति राघवः ।

यातुर्वर्ण्यं च लोकेऽस्मिन् स्वे स्वे धर्मे नियोक्ष्यति ॥ ८६ ॥

दशवर्षसहस्राणि दशवर्षशतानि च ।

रामो राज्यमुपासित्वा ब्रह्मलोकं गमिष्यति ॥ ८७ ॥

षट् पवित्रं पापघ्नं पुण्यं वेदैश्च सम्मितम् ।

यः पठेद्रामचरितं सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ८८ ॥

येतदाप्यानमायुष्यं पठन्नामायणं नरः ।

सपुत्रपौत्रः सगणः प्रेत्य स्वर्गं महीयते ॥ ८९ ॥

पठन्दिग्धो वागृषभत्वमीयात् स्यात् क्षत्रियो भूमिपतित्वमीयात् ।

वणिग्जनः पण्यकुलत्वमीयाज्जनश्च शूद्रोऽपि मलत्वमीयात् ॥ ९० ॥

एतार्थे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये बालकाण्डे

सङ्क्षेपसामायणं नाम प्रथमः सर्गः ।

Proofread by Nat Natarajan, NA, Sowmya Krishnapur sowmya.krishnapur at gmail.com

Sankshparamayanam

pdf was typeset on September 17, 2023

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

